

Оцінка впливу лібералізації режиму торгівлі між Україною та Тунісом

*Резюме дослідження
Інституту економічних досліджень та політичних консультацій
для представлення під час публічної дискусії
«Створення політики на основі фактів -
оцінки економічного впливу потенційних угод про вільну торгівлю України»
18 листопада 2021 року*

Україна – країна з відкритою економікою, темпи її економічного розвитку залежать від того, наскільки успішно країна вбудована у світові економічні зв'язки.

Україна вже створила зони вільної торгівлі (ЗВТ) із низкою важливих партнерів, зокрема з Європейським Союзом, Великою Британією, більшістю країн СНД тощо. Тривають перемовини з Туреччиною. Розглядаються можливості укладання нових угод про вільну торгівлю з кількома країнами Барселонського процесу, зокрема з Тунісом. Саме **ЗВТ із Тунісом у фокусі** цього дослідження.

За фізичними показниками Україна є значно більшою країною ніж Туніс, але за **економічними показниками ці країни є порівнюваними**. За рівнем ВВП на душу населення за ПКС та за поточними цінами Україна та Туніс мають майже однакові значення з незначним переважанням на користь України.

Хоча **сальдо торгівлі України з Тунісом додатне**, його рівень дуже низький і не досягає навіть 0,5% загального обсягу зовнішньої торгівлі України. Також **торгівля є недиверсифікованою**. Основу товарного експорту України складають агропромислові товари та метали, експорту послуг – послуги, пов'язані з подорожами.

Однією з причин низького рівня торгівлі можуть бути відносно **високі тарифні й нетарифні бар'єри**, з якими стикаються українські експортери **на ринку Тунісу**. Ці бар'єри перевищують обмеження для туніських експортерів на ринку України. Рівень тарифного захисту ринку Тунісу більше ніж удвічі вищий за захист внутрішнього ринку України. **Середня ставка ввізних мит Тунісу** в рамках режиму найбільшого сприяння **становить 11,6%** порівняно з 4,5% в Україні. Ввізні ставки на продовольчі товари в Тунісі вищі ніж на непродовольчі.

У Тунісі існує практика **застосування тарифних квот** на певні сільськогосподарські товари, до решти товарів квоти не застосовуються. Крім того, у країні **існує перелік товарів, які виключені з режиму вільного імпорту**, переважна більшість стосується

непродовольчих товарів. Ще ряд продукції, серед якої переважно продовольча, підлягає огляду перед імпортом, зокрема обов'язковому лабораторному огляду.

Переважає більшість стандартів Тунісу, які застосовуються до товарів, відповідає міжнародним, проте **однією із суттєвих перешкод на шляху імпортера виступає митна перевірка**, після якої відповідальний орган може не допустити товари на ринок Тунісу.

Туніс має достатньо широку мережу угод про вільну торгівлю, що охоплює її ключових партнерів. Усі сім ЗВТ стосуються виключно торгівлі товарами. Також країна має дві угоди про торгові преференції. Підписані ЗВТ належать до класичних угод, які стосуються лібералізації торгівлі за рахунок зниження або скасування ввізних мит. Наразі ведуться перемовини між Тунісом та ЄС щодо укладання нової Угоди між сторонами, у якій будуть переглянуті умови торгівлі, зокрема зменшення тарифів.

Україна та Туніс мають **частково різні «профілі конкурентоспроможності»**, що дозволяє **взаємодоповнювати торговельні потоки**, а отже дає переваги для обох партнерів за умови створення зони вільної торгівлі. Україна має високі показники конкурентоспроможності на ринку Тунісу, у першу чергу це стосується продукції рослинного походження (зерна). Натомість Туніс виявляє конкурентні переваги в експорті в Україну взуття та продукції хімічної промисловості, як-от добрив.

Аналіз короткострокових наслідків створення ЗВТ між Україною та Тунісом, проведений на основі моделі SMART, свідчить про **позитивний, але низький прямий вплив лібералізації ввізних мит на взаємну торгівлю** партнерів. За результатами моделі, у торгівлі товарами України з Тунісом зберігатиметься додатне сальдо, темпи приросту експорту будуть значно вищі за темпи приросту імпорту. **Серед експортерів України найбільше виграють аграрії та металурги.**

Аналіз на основі моделі загальної рівноваги дає схожі результати. Моделювання показує, що **ЗВТ із Тунісом матиме позитивний**, хоча й не дуже значний **вплив на добробут населення та ВВП**. Зокрема, відбудеться зміщення траєкторії розвитку реального ВВП на 0,11%, а добробуту – на 0,17%.

Ключовими сценаріями для отримання цих вигравів є досягнення лібералізації доступу на ринок Тунісу за рахунок зниження як ввізних мит, так і нетарифних бар'єрів у торгівлі. Водночас, навіть повна лібералізація ввізних мит України в торгівлі з Тунісом матиме дуже незначний вплив як на реальний ВВП та добробут, так і на інші макроекономічні показники.

За оцінками моделі, **найбільший приріст доходів відбудеться для капіталу та некваліфікованої робочої сили**, однак саме ці два фактори виробництва також зазнають найбільшого впливу через зміни рівноваги в економіці. Проте масштаби перерозподілу факторів виробництва між секторами будуть незначними.

Приріст експорту перевищуватиме приріст імпорту, що зумовлено вищим рівнем захисту Тунісу порівняно з Україною, а також структурою торгівлі. У рамках запропонованих сценаріїв можна очікувати **розширення додатного сальдо торгівлі**.

Торгівля послугами не відіграє суттєвої ролі в торгівлі з Тунісом. Модель не показує суттєвих змін, що зумовлено майже повною відсутністю поточних торговельних потоків.

Серед секторів найбільше виграють виробництво та експорт металів, виробництво металевих руд, рослинництво. Зазначимо, що зростання експорту металів та зерна – очікуваний результат ЗВТ із Тунісом для всіх трьох інструментів оцінки експортного потенціалу (аналіз виявленої конкурентної переваги, модель часткової рівноваги та модель загальної рівноваги).

Таким чином, **аналіз показує позитивний вплив створення ЗВТ із Тунісом на економіку України.**

Повна версія аналітичного звіту буде доступна на сайтах Міністерства економіки України та Інституту економічних досліджень та політичних консультацій 19 листопада 2021 року.